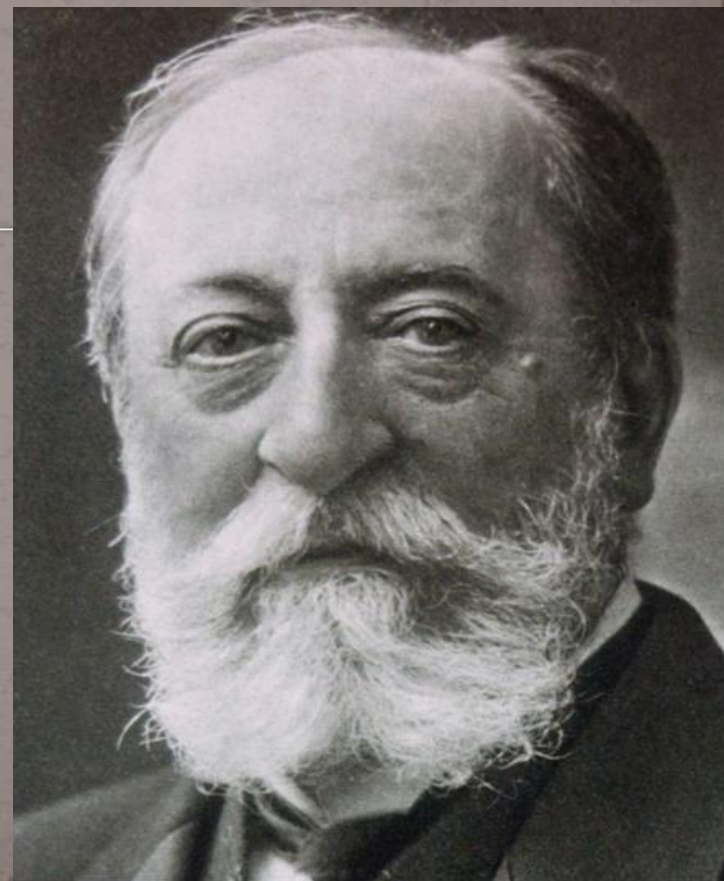

Ignacy Jan Paderewski

Młodość Ignacego

- Ignacy Jan Paderewski urodził się w Kuryłówce na Podolu 6 listopada 1860 roku, w rodzinie kultywującej tradycje patriotyczne polskich powstań narodowych: powstania listopadowego i powstania styczniowego
- Pierwszych 12 lat życia przyszły artysta spędził właśnie na Kresach. W kilka miesięcy po narodzeniu Ignacego zmarła jego matka.

Wychowanie

- Ojciec Ignacego zajmował się zarządzaniem dóbr ziemskich posiadaczy kresowych, stąd częste zmiany pobytu rodziny. Przywiązywał dużą wagę do domowego kształcenia, w tym również muzycznego. Chłopiec miał zatem swoich nauczycieli, a jednym z nich był weteran powstania listopadowego, były kapitan wojsk polskich Michał Bobiński. Jak wspominał Paderewski: „Dzięki niemu zdobyłem gruntowną znajomość historii Polski, on też podsycał i utwierdzał mój gorący patriotyzm”. Z kolei postępy, jakie czynił w grze na fortepianie, wpłynęły na to, że jesienią 1872 roku ojciec Ignacego postanowił wysłać syna na dalszą naukę muzyki do Warszawy

Nauka gry

- W latach 1872–1878 od podstaw uczył się gry na fortepianie oraz kompozycji. W czerwcu 1872 roku zdał ostatnie egzaminy. Na koncercie dyplomowym zagrał pierwszą część Koncertu a-moll Edwarda Griega, a na popisie kompozytorskim zaprezentował pieśń Dola swojego autorstwa (do słów Władysława Syrokomli). W ten sposób uzyskał „patent” ukończenia Instytutu Muzycznego, dzięki któremu, mógł podjąć pracę w tymże Instytucie jako nauczyciel fortepianu w klasie „niższej”. W wieku 20 lat poślubił Antoninę Korsakównę, która w niespełna rok, tuż po narodzinach ich syna Alfreda, zmarła.

Dalsza nauka

- W 1882 roku po raz pierwszy wyjechał do Berlina na studia kompozytorskie. Drugi wyjazd, również do Berlina, miał miejsce dwa lata później. Wówczas też uznał, że właśnie kompozycja jest tą dziedziną, której może oddać się w pełni. Paderewski miał już wówczas swojego berlińskiego wydawcę: Bote und G. Bock, a kompozytorski koncert zorganizowany w tym mieście został dobrze oceniony przez takie autorytety jak Joseph Joachim czy Anton Rubinstein.

Początki kariery muzycznej

- Władysław Żeleński uznał, że jako pianista ma Paderewski „przyszłość wielką”, jako kompozytor natomiast – „jeszcze większą”. Latem 1884 roku, w Zakopanem, gdzie spotykała się polska artystyczna i naukowa elita, Paderewski poznał Helenę Modrzejewską, cieszącą się sławą światową artystkę dramatyczną. Ich wspólny koncert w Hotelu Saskim w Krakowie, który odbył się 3 października 1884 roku, przyniósł dochód na tyle pokaźny, że Paderewski mógł zrealizować swoje marzenie: wyjechać do Wiednia na studia pianistyczne u sławnego Teodora Leszetyckiego

Technika uczenia

- W Wiedniu Leszetycki z nadspodziewaną serdecznością przyjął przybysza z Warszawy. Paderewski kształcił się właściwie od podstaw. Była to praca tytaniczna – Paderewski zwykł później powtarzać: że droga do sukcesu to 10% talentu i 90% pracy.
- Paderewski od legendarnej szkoły Leszetyckiego nigdy się nie odżegnywał i zawsze podkreślał, że zdobył zarówno umiejętność właściwego ćwiczenia, jak i sposób interpretacji wielu dzieł, w których chodziło między innymi o grę *tempo rubato*.

Pierwsze utwory

- Podczas wiedeńskich studiów Paderewskiego powstały: *Sonata skrzypcowa*, cykle miniatur fortepianowych, wreszcie *Koncert fortepianowy*, który po raz pierwszy w Wiedniu wykonała Anneta Jesipowa. Tak polski twórca pisał z Wiednia do ojca 23 grudnia 1888 roku: Wyrobiłem sobie imię, dość nawet okazałe, w Paryżu, Brukseli, Pradze, Wiedniu, no i trochę w Niemczech; długi moje nieco się zmniejszyły i wreszcie, co mię najbardziej cieszy, napisałem dzieło najlepsze ze wszystkich dotychczasowych utworów moich, mianowicie ten koncert na fortepian z orkiestrą.

Udane koncerty w Paryżu

- Decydującym zwrotem w karierze artystycznej Paderewskiego był debiut paryski, który miał miejsce w paryskiej Sali Erarda 3 marca 1888 roku. Po nim to Paderewskiego zaczęto nazywać „lwem Paryża”, okrzyknięto go też „drugim Chopinem”. W ślad za tym sukcesem kilka dni później Paderewski dał w Paryżu jeszcze trzy koncerty, w tym jeden ze słynną orkiestrą Charles’a Lamoureux.

Kariera

- Pomimo tak spektakularnych sukcesów pianistycznych Paderewski wciąż uważał, że ważniejsza niż kariera wirtuoza jest kariera kompozytora. Z nią właśnie wiązał swoją przyszłość, uważając tę dziedzinę za coś, co może zapewnić byt jemu samemu i jego rodzinie.
- Po Paryżu przyszły koncerty w innych centrach europejskich. W maju 1890 roku w Londynie, i w ogóle w Anglii, Paderewski zyskał uznanie nie tylko środowiska muzycznego, ale też świata finansjery, arystokratów, dyplomatów, a nawet koronowanych głów.

Wielbiciele Ignacego

- Wielbicielką talentu Paderewskiego została sama królowa Wiktorja oraz jej córka, księżna Luiza. Stary Kontynent został przez Paderewskiego zdobyty. „Przybył, zagrał i... zwyciężył!” – takie oto echo najczęściej pozostawało po jego koncertach.

Pierwszy raz w Nowym Jorku

- 17 listopada 1891 roku zagrał po raz pierwszy, od razu w Carnegie Hall – nowej, dopiero co otwartej sali w Nowym Jorku, która po dziś dzień pozostaje jedną z kilku najważniejszych (jeśli nie najważniejszą) i najbardziej prestiżowych sal koncertowych świata.

IV koncert fortepianowy

- Z Nowojorską Orkiestrą Symfoniczną, którą dyrygował Walter Damrosch, wykonał *IV Koncert fortepianowy* Saint-Saënsa oraz swój własny *Koncert a-moll*. Zaprezentował również pięć solowych utworów Chopina. Tak oto rozpoczęło się pierwsze amerykańskie tournée Paderewskiego, podczas którego wystąpił 107 razy. W samym tylko Nowym Jorku dał 32 koncerty. Słuchało go ponad 200 tysięcy osób, a dochód wyniósł około 100 tysięcy dolarów. Poza odnoszeniem sukcesów czysto artystycznych Paderewski nawiązywał kontakty z Polonią, a także wszedł w kręgi amerykańskiej polityki i finansjery.

Metropolitan Opera

- Amerykę, która stała się dla Paderewskiego ważnym etapem jego kariery artystycznej i politycznej. Koncertował również w Australii, Nowej Zelandii, Ameryce Południowej i we wszystkich krajach europejskich, także w Rosji. Sławę wirtuoza fortepianu łączył z sukcesami kompozytorskimi. Zdarzyło się, że podczas tego samego wieczoru w Metropolitan Operze wystawiano jego operę Manru (była to pierwsza opera wystawiona w tym prestiżowym miejscu, która została napisana przez polskiego kompozytora), gdy tymczasem mistrz grał koncert w innej nowojorskiej sali.

Ślub

- W przerwach między trasami amerykańskimi Paderewski przebywał w Polsce albo koncertował w krajach europejskich. W 1899 roku poślubił Helenę z Rosenów Górską. Uroczystość ślubna odbyła się w warszawskim kościele św. Ducha. Małżonkowie letnie miesiące spędzali w zakupionym dworku w Kąsnej Dolnej (1897–1903), a miejscem ich stałego pobytu była willa Riond-Bosson koło Morges w Szwajcarii (1898–1940).

Filharmonia Warszawska

- Włączał się w wiele różnych inicjatyw publicznych, między innymi w budowę Filharmonii Warszawskiej, której był udziałowcem. Jej otwarcie, które odbyło się 5 listopada 1891 roku, inaugurował właśnie Paderewski, grając z orkiestrą symfoniczną pod dyktando Emila Młynarskiego swój Koncert fortepianowy oraz kilka solowych utworów Chopina

Ambasador narodu

- Mając pozycję powszechnie cenionego artysty i coraz bardziej skutecznego w działaniach ambasadora swojego narodu, a także z potrzeby patriotycznego serca, Paderewski wspierał inicjatywy narodowe i społeczne. Wspierał je swoim autorytetem, a nierzadko i własnymi środkami. Był inicjatorem, a także i hojnym darczyńcą obchodów rocznic patriotycznych

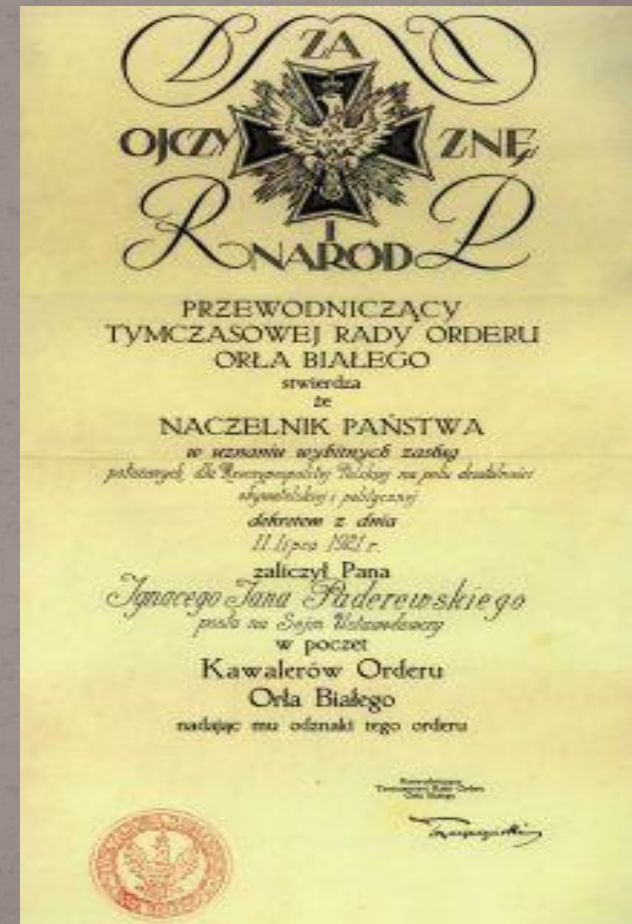

Słynna mowa

- W. październiku 1910 podczas obchodów rocznicy chopinowskiej, wygłosił słynną mowę:
- W Chopinie tkwi wszystko, czego nam wzbraniąno, barwne kontusze, pasy złotem lite, posępne czamarki, krakowskie rogatywki i szlachecki brzęk szabel naszych, kos chłopskich połyski, jęk piersi zranionej, bunt spętanego ducha, krzyże cmentarne, przydrożne wiejskie kościółki, modlitwy serc stroskanych, niewoli ból, wolności żal, tyranów przekleństwo i zwycięstwa radosna pieśń.

I wojna światowa

- Z chwilą wybuchu I wojny światowej w 1914 najważniejsza dla Paderewskiego stała się działalność patriotyczna i niepodległościowa. Przebywając w Stanach Zjednoczonych, prawie co drugi dzień dawał koncerty, muzyką oraz słowem apelując o pomoc dla walczących Polaków. W ten sposób sprawą Polski zainteresował administrację Stanów Zjednoczonych
- W wyniku wielu starań, również osobistych kontaktów Paderewskiego, prezydent Wilson 8 stycznia 1918 roku w swoim orędziu pokojowym uznał kwestię niepodległości Polski za jeden z warunków przyszłego pokoju w Europie (punkt trzynasty orędzia). Kilka miesięcy później Paderewski przystąpił do tworzenia Polskiego Białego Krzyża, na czele którego stanęła jego żona

Premier

- 11 listopada 1918 roku Paderewski podjął decyzję o powrocie do Polski, by po otrzymaniu poparcia prezydenta Stanów Zjednoczonych i przywódców europejskich utworzyć rząd polski. Poprzez Gdańsk i Poznań 1 stycznia 1919 roku przybył do Warszawy. Witany przez 300 tysięcy osób.
- 25 stycznia 1919 roku jako premier (tytułowany prezydentem Rady Ministrów), poprowadził pierwsze posiedzenie swojego gabinetu, w którym pełnił również funkcję ministra spraw zagranicznych. Wobec coraz bardziej brutalnych ataków opozycji Paderewski ostatecznie zgłosił dymisję gabinetu i z początkiem 1920 roku na zawsze opuścił Polskę. Dwa lata później powrócił do koncertowania, ale tylko na estradach światowych. Przybywając do wolnej Polski w 1918 roku, należał do najbogatszych ludzi świata.

Riond-Bosson

- Z Warszawy powrócił Paderewski do Riond-Bosson, skąd udawał się w długie trasy koncertowe. W Riond-Bosson odbywały się kursy mistrzowskie dla polskich pianistów przygotowujących się do udziału w Konkursach Chopinowskich w Warszawie. Byli wśród nich między innymi Stanisław Szpinalski, Henryk Sztompka, Witold Małcużyński i Władysław Kędra, którzy w przyszłości zdobyli tytuł laureata.
- W 1937 roku we współpracy z Ludwikiem Bronarskim i Józefem Turczyńskim, delegatami Towarzystwa im. Fryderyka Chopina w Warszawie, rozpoczął pracę nad wydaniem *Dzieł wszystkich Fryderyka Chopina*, które opublikowane po wojnie, obecnie uzyskały najwyższy, bo kilkumilionowy nakład. W tamtych latach wystąpił też w filmie *Sonata księżycowa* (1937–1938), dzięki któremu został utrwalony dla potomności wizerunek wielkiego artysty

II wojna światowa

- Rok 1939, 1 września, w chwili wybuchu II wojny światowej, Paderewski rozpoczął po raz kolejny działalność polityczną i patriotyczną, organizując pomoc dla ofiar wojny w Polsce. 23 stycznia 1940 roku przemawiał na inauguracyjnym posiedzeniu Rady Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej na emigracji, kończąc swoje przemówienie słowami: „Nie zginie Polska, Bracia nasi umęczeni, nie zginie, lecz żyć będzie po wieki wieków w potędze i chwale dla Was, dla nas i dla całej ludzkości”.

Dni Paderewskiego

- We wrześniu 1940 roku, ze Szwajcarii przez Hiszpanię i Portugalię, wyjechał do Stanów Zjednoczonych. W 1941 roku odbyły się tam „Dni Paderewskiego” z okazji złotego jubileuszu jego debiutu amerykańskiego. W ich ramach zorganizowano około 6 tysięcy koncertów na cześć artysty, z których dochód został przeznaczony przede wszystkim na pomoc dla Polski. Paderewski, pomimo sędziwego wieku, cały czas był aktywny politycznie. Wygłaszał przemówienia, wspierając na duchu rodaków. Zwracał się do świata o pomoc dla Polski

Po raz ostatni przemawiał 22 czerwca 1941 roku w Oak Ridge (New Jersey). Czuł się wówczas już źle i po tygodniowej chorobie zmarł 29 czerwca. Pogrzeb z najwyższymi honorami wojskowymi odbył się na Narodowym Cmentarzu w Arlington. Tam w 1963 roku prezydent Stanów Zjednoczonych John F. Kennedy ufundował i odsłonił tablicę informującą, że szczątki polskiego męża stanu i muzyka spoczęły w tym miejscu czasowo. Czasowo – zgodnie z wolą Paderewskiego, w oczekiwaniu na powrót do wolnej Polski, co mogło nastąpić dopiero po roku 1989.

Pamiętki

- Na mocy testamentu Paderewskiego wszystkie pamiętki z willi Riond-Bosson (około 700 pozycji) w 1951 roku przywieziono do Polski, ale dopiero w roku 1988, w 70. rocznicę odzyskania niepodległości, doczekały się one oficjalnej ekspozycji. Staraniem Jerzego Waldorffa zostały udostępnione jako *Kolekcja Ignacego Jana Paderewskiego* w lewym skrzydle gmachu Podchorążówki w Łazienkach Królewskich w Warszawie. Wśród nich były obrazy znanych malarzy (między innymi Kossaka, Wyczółkowskiego, Malczewskiego – jego tryptyk, Siemiradzkiego, Łaszczyńskiego), portrety Paderewskiego, trofea artystyczne, przedmioty o wartości historycznej, bogata kolekcja sztuki dalekowschodniej, ponadto instrumenty muzyczne, w tym oryginalny fortepian koncertowy nowojorskiej firmy Steinway.

Bohater

- Paderewski był podwójnym bohaterem: sztuki i ojczyzny. Jako artysta potrafił swoją sztuką i siłą swojego talentu zachwycać oraz porywać największe audytoria. Jako polityk uczynić wiele dobrego dla ojczyzny, którą wielbił, szanował i której służył ponad wszystko. W odezwie do Polonii amerykańskiej napisał: „Myśl o Polsce wielkiej i silnej, wolnej i niepodległej była i jest treścią mego istnienia, urzeczywistnienie jej było i jest jedynym celem mego życia”.

Autorzy prezentacji:

- BOLESŁAW GRUCHAŁA
- BARTŁOMIEJ JAROSZ

- Warszawa, październik 2018